

Stichting Het Literatuurhuis

Geadviseerd subsidiebedrag: € 654.600

Gevraagd subsidiebedrag: € 654.600

Over de instelling

Stichting Het Literatuurhuis (hierna: Het Literatuurhuis), letteren, Utrecht

Het Literatuurhuis organiseert het International Literature Festival Utrecht (hierna: ILFU). ILFU is een jaarlijks festival en een dagelijks online platform voor literatuur. Bekende festivalonderdelen zijn de 'Nacht van de Poëzie' en 'Exploring Stories'. Daarnaast is er de 'Academy', waar mensen leren schrijven en zich verdiepen in literatuur. ILFU wil de literaire cultuur in al haar verscheidenheid tonen, met nieuwe stemmen en perspectieven. Dat doet ze door (internationale) schrijvers naar het festival te halen en verhalen van schrijvers en andere makers op het platform te publiceren.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.40 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur (hierna: raad) adviseert Stichting Het Literatuurhuis een subsidiebedrag toe te kennen van € 654.600.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

ILFU heeft een brede artistiek-inhoudelijke missie en staat zich voor op variëteit. Het spiegelt zich aan onder andere het Edinburgh Book Festival. Alles van de literaire cultuur is welkom, ook bijvoorbeeld kinderliteratuur en young adult literatuur. In de veelheid aan activiteiten kwam in subsidieperiode 2021 - 2024 steeds meer een rode lijn: literatuur biedt een andere blik op de wereld en op actuele thema's. Anticiperend op de coronacrisis ontwikkelde ILFU een online platform voor nieuw werk, podcasts en registraties van optredens.

Het Literatuurhuis zag veel goed gaan de afgelopen periode, maar is ook zelfkritisch. Zo vond het de ruimte voor Nederlandstalige fictieschrijvers in het festivalprogramma te beperkt. Het NK Poetry Slam bood weliswaar een groot podium voor beginnende dichters, maar vond onvoldoende aansluiting bij de bloeiende spoken word-scene.

ILFU is uitgegroeid tot een groot festival, met veel projecten en activiteiten die duidelijk in een literaire behoefte voorzien. Het festival brengt literatuur vooral

als iets feestelijks, zonder zware onderwerpen te schuwen. De raad vindt dit een sterk uitgangspunt. De instelling denkt vanuit de kracht van fictie. Dat werkt blijkbaar aanstekelijk, gezien het stijgende aantal festivalbezoekers.

De instelling spreekt zelfs van een nieuwe 'gouden eeuw' van de fictie. Die formulering vindt de raad minder gelukkig gekozen, en niet alleen vanwege de maatschappelijke beladenheid ervan. Fictie kan verschillende vormen aannemen. Series en podcasts zijn inderdaad in zwang en doen mensen geregeld naar het oorspronkelijke, geschreven werk grijpen. Echter, de voorbeelden die ILFU presenteert in het activiteitenplan zijn allemaal internationaal, waardoor de raad niet goed kan inschatten of een dergelijke impact ook in Nederland zichtbaar is.

ILFU stelt net als andere literaire festivals in Nederland het plezier in het lezen en de kracht van de verbeelding voorop. De kracht van ILFU zit in de breedte van de artistieke keuzes die een groot publiek aanspreken. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de jaarlijks uitverkochte Nacht van de Poëzie en uit de veelheid aan maatschappelijke onderwerpen die tijdens de festivaldag Exploring Stories over het voetlicht worden gebracht.

ILFU wil het programma laten samenstellen door een divers samengestelde redactie, met de eigen stem van de schrijver als criterium. ILFU constateert dat de ruimte voor Nederlandstalige fictieschrijvers in het festivalprogramma te beperkt was. In de subsidieperiode 2025 - 2028 creëert ILFU daarom een aparte focuslijn en een nieuw evenement (Boekfest) voor Nederlandstalige literatuur. Ook blijft zij Nederlandse fictie inzetten in andere programmaonderdelen. Juist omdat ILFU aan de volle breedte van de literaire cultuur aandacht wil schenken, vindt de raad dat een waardevolle toevoeging.

ILFU weet steeds interessante internationale schrijvers te programmeren. De raad constateert dat daaraan soms meer commerciële dan artistieke keuzes ten grondslag liggen die veel publiek genereren. De raad zou graag zien dat ILFU in de zoektocht naar zogenoemde 'Global Gems' samenwerking zoekt met andere literaire festivals die zich hier al langer op richten. Dat zou meer focus kunnen geven in de artistieke keuzes voor schrijvers en literatuur. Gezien de voortrekkersrol van ILFU als enig letterenfestival in de Culturele basisinfrastructuur (BIS) zou dit een sectorversterkend gezamenlijk project kunnen worden.

De ILFU Academy verzorgt schrijfcursussen, leescursussen en vertaalworkshops waarmee lezers, aspirantschrijvers en -vertalers zich kunnen ontwikkelen en verdiepen in onderwerpen die hen na aan het hart liggen. Dit vindt de raad een interessant aanbod dat echter eerder een participatief en educatief karakter heeft dan dat het talentontwikkeling bevordert. Onder talentontwikkeling verstaat de raad de langdurige en intensieve ontwikkeling van schrijftalent. ILFU legt hier

geen focus op. Talentontwikkeling is wel goed verankerd in de poetry slam- en spoken word-programma's. ILFU stimuleert startende dichters/performers in hun ontwikkeling via een uitgebreid traject, met de lokale en regionale voorrondes, workshops en coaching. De raad juicht het toe dat ILFU de verbinding met spoken word-organisaties wil intensiveren. ILFU noemt 'Sprakeloos', maar de samenwerking met het spoken word-veld zou nog breder kunnen.

Maatschappelijke betekenis

Een grote meerwaarde in de subsidieperiode 2021 - 2024 was de samenwerking tussen de meerjarig gefinancierde letterenorganisaties. Omdat de partijen elkaar in VLAM21 (sectorbrede samenwerking van literaire organisaties) geregeld spreken, kon ILFU zich veel zichtbaarder maken. Een tweede samenwerkingsproject is het Leesoffensief, een initiatief van verschillende bibliotheken. ILFU draagt bij vanuit haar missie: leesplezier bevorderen. Ze is een sparring partner voor Bibliotheek Utrecht. De bibliotheek ontwikkelt vooral onderwijs- en maatschappelijke activiteiten en ILFU hamert erop dat ook cultuur daarin een rol krijgt.

ILFU organiseerde festivalprogramma's waarin thema's als het slavernijverleden, queer identiteit, klasse-ongelijkheid, klimaatverandering en discriminatie centraal stonden. Ze signaleerde dat deze programma's de beoogde publieksgroepen onvoldoende bereikten.

De raad vindt ILFU een relevant festival, vooral voor de bloei van het culturele leven en het imago van literatuur. In het veld van leesbevordering is het een verademing dat ILFU lezen niet alleen vanuit een maatschappelijke maar vooral ook vanuit een culturele en literaire missie benadert. Ze weet met een breed en gevarieerd aanbod een groot publiek te enthousiasmeren voor de literaire cultuur. Zo draagt ze met artistieke middelen bij aan het bestrijden van de leescrisis.

ILFU noemt in haar plan ook verbeterpunten. Zo constateert de instelling dat het communicatiebeleid soms te generiek was om specifieke doelgroepen voor programma's te bereiken. Het nieuwe beleid voorziet in een diversificatie van de publiciteit en marketing om nieuwe en relevante publieksgroepen te interesseren. ILFU stelt jaarlijks een impactredacteur aan die een sterke binding heeft met een bepaalde community. Deze redacteur zet zich in om het festival beter te laten aansluiten bij de interesses, uitingsvormen, tone of voice en de economische mogelijkheden van specifieke doelgroepen. De raad vindt dat een goed initiatief en verwacht dat ILFU hierbij ook relevante partners betreft, in de stad, regionaal en landelijk.

ILFU participeert in verschillende overleggen en samenwerkingen; lokaal, regionaal, nationaal en internationaal. De instelling zit vooral in het hart van het

Utrechtse literaire leven. Landelijk is ze bijvoorbeeld actief in VLAM21 en het Leesoffensief. Mede dankzij ILFU draagt Utrecht de door Unesco toegekende titel *city of literature*. Via de stichting Welkom in Utrecht! zoekt ze samenwerking met andere maatschappelijke sectoren. Dat vindt de raad lovenswaardig, maar ILFU heeft nog meer potentie om maatschappelijke samenwerkingen op te zetten. Zo geven de aan het festival gekoppelde thema's volop aanleiding partners in andere sectoren dan de letterensector te vinden, bijvoorbeeld om meer en ander publiek te trekken.

Het festival programmeert schrijvers en andere literaire makers met uiteenlopende achtergronden. Er is aandacht voor literatuur in de breedste zin van het woord en voor allerlei doelgroepen, bijvoorbeeld voor jongeren via YALFU en voor amateurs via de 1000 Dichters Marathon. De raad constateert dat de internationale samenwerkingen niet goed aansluiten bij de ambitie om prioriteit te geven aan literatuur uit minder vaak vertaalde taalgebieden. Internationale partners met meer diversiteit zouden deze ambitie sterker kunnen onderbouwen.

ILFU gaat in de aanvraag uitgebreid in op de toepassing van de kernwaarden van de Fair Practice Code. Sterk vindt de raad dat ze ook aangeeft wanneer het lastiger is aan bepaalde onderdelen van de code te voldoen, zoals het voorzien in voldoende scholing voor personeel. De instelling beschrijft voldoende hoe ze eerlijke beloning voor personeel/medewerkers nastreeft. De instelling is aangesloten bij de cao Toneel en Dans. Ook neemt de instelling actief deel aan andere collectieve afspraken of platforms. ILFU gaat in de aanvraag voldoende in op sociale veiligheid. De instelling voert specifiek beleid op dit gebied en wil dat in de komende subsidieperiode verder ontwikkelen. ILFU introduceerde een gedragscode voor iedereen die bij ILFU betrokken is en heeft met een aantal Utrechtse festivals een externe vertrouwenspersoon aangesteld.

ILFU beschrijft uitgebreid hoe ze de Code Diversiteit & Inclusie toepast en de toekomstige stappen die ze daarin wil nemen. Voorbeelden hiervan zijn het werken aan de verbetering van de fysieke toegankelijkheid van het pand en het ontwikkelen van een opleiding tot literair programmamaker die toegankelijk is voor iedereen.

Toegankelijkheid

In de periode 2021 - 2024 heeft ILFU een forse groei in bezoekersaantallen doorgemaakt, niet in de laatste plaats dankzij het online platform. Ze ziet social media vooral als een verlengstuk van dat platform. In 2023 groeide het aantal instagramvolgders flink en gingen sommige opnames van De Nacht van de Poëzie *viral*.

In 2023 trok de 1000 Dichters Marathon door heel Nederland, waaraan meer dan duizend mensen met een grote diversiteit in leeftijd, kleur, gender en opleidingsniveau deelnamen. Achtduizend mensen kwamen luisteren en 37.000 mensen keken mee via de livestream.

Eind 2023 heeft ILFU een toegankelijkheidsspecialist ingeschakeld. Die heeft een aantal festivalevenementen bezocht, de website doorgelicht en verbeteringen voorgesteld. Het festival weet al jarenlang een indrukwekkend aantal bezoekers te verwelkomen. Mede daarom heeft de raad vertrouwen in de ambitie de komende periode in totaal 125.000 live bezoekers en 1,2 miljoen online bezoekers te trekken.

ILFU verricht succesvolle inspanningen om een breed en divers publiek te bereiken. Het is verheugend dat het festival veel bezoekers (35 procent) tussen de 15 en 30 jaar ontvangt. Programma's zoals YALFU en het NK Poetry Slam bereiken een publiek dat volledig bestaat uit jongeren. Het online platform kent een kleiner aandeel jongeren. Daarop anticipeert ILFU met nieuwe content en met de mogelijkheid van een maandabonnement. Die verlaagt de drempel voor jongeren om lid te worden. De raad is nieuwsgierig naar de uitwerking van de plannen om een *young adult community* op te richten.

Bijna een derde deel van het ILFU-publiek bestaat uit mensen die gewoonlijk geen literaire evenementen bezoeken. De bezoekers van programma's in de openbare ruimte, zoals de Utrechtse Boekenmarkt, vertonen een grotere variatie in opleidingsniveau en economische klasse. ILFU merkt op dat haar publiek bij een aantal programma's overwegend wit, hoog opgeleid en kapitaalkrchtig is. Door te werken aan een diverse programmering en het betrekken van nieuwe partners streeft ILFU ernaar om evenementen met een tot nu toe homogene publiekssamenstelling diverser te maken. De inschakeling van de impactredacteur wekt in dat perspectief vertrouwen.

Het platform is uitgegroeid tot een volwaardige online tak van ILFU met een groot publieksbereik en een eigen verdienmodel. Het platform en de bijbehorende nieuwsbrieven zijn ILFU's belangrijkste communicatiemiddelen. Een benchmark-onderzoek in 2023 heeft onder meer geleid tot een gerichte communicatiestrategie die primair inzet op nieuwsbriefinschrijvingen. Het huidige aantal van 11.500 abonnees wil ILFU in vier jaar tijd laten groeien naar 35.000 abonnees. Dat denkt zij te realiseren door de nu nog generieke nieuwsbrief te vervangen door gerichte nieuwsbrieven die in de behoeften voorzien van specifieke groepen, zoals de *young adult*- of poëzielezer, de bezoekers van Exploring Stories of de aspirant schrijvers. De raad vindt het sterk dat de instelling zo verder bouwt aan verschillende *fanbases*.

Bedrijfsmatige gezondheid

ILFU is financieel goed door de coronacrisis gekomen, ondanks de verhuizing naar een groter pand met zeer hoge energiekosten en indexering van de honorering van personeel/medewerkers en schrijvers. ILFU kon het allemaal bekostigen, ook omdat ze fors meer eigen inkomsten heeft behaald. De fusie van vier kleine festivals tot ILFU heeft een goede (financiële) uitwerking gehad. ILFU nam als BIS-instelling de bijbehorende voortrekkersrol voor de sector serieus. Ze nam deel aan allerlei overleggen, symposia en tafels. Dat kost tijd en geld.

ILFU zat in een transitie van het bestuursmodel naar een raad van toezicht en heeft die inmiddels voltooid.

Afgaand op de kengetallen (liquiditeit, solvabiliteit en weerstandsvermogen) over 2022 is Het Literatuurhuis een financieel gezonde organisatie. De instelling heeft verschillende inkomstenposten, waardoor de afhankelijkheid van één post beperkt is. Door de beoogde groei neemt het aandeel BIS-subsidies op de totale inkomsten af van 42 naar 39 procent over de subsidieperiode 2025 - 2028. De eigen inkomsten nemen toe van 29 tot 33 procent. Hiernaast zijn 'overige subsidies' de grootste inkomstenpost. Er wordt gerekend op twee meerjarige subsidies, maar voor het geval van afwijzing is een aantal andere subsidie-aanvragen ingediend.

De instelling baseert haar groei voor de subsidieperiode 2025 - 2028 op de resultaten in de afgelopen jaren. Ze voorziet een groei in de bestaande activiteiten en in een aantal nieuwe activiteiten die meer bezoekers moeten trekken. Ook zet ze in op een nieuwe vorm van inkomsten: het ILFU Membership. De begroting laat zien dat ze rekening houdt met financiële risico's, bijvoorbeeld door het uitbreiden van de algemene reserve.

Het Literatuurhuis heeft 5,1 fte vaste en 1,4 fte tijdelijke medewerkers in dienst. In de komende jaren verwacht ze een uitbreiding van 1 fte. Dit is in lijn met de groei in activiteiten en de publiekstoeiname. Tijdens het festival versterkt de instelling het team met 2,3 fte tijdelijke/freelance medewerkers.

Het Literatuurhuis reflecteert voldoende op de Governance Code Cultuur. De instelling heeft het voornemen in 2024 een training toezichthouden aan te bieden voor leden van de raad van toezicht.

Geografische spreiding

De instelling is gevestigd in Utrecht. Binnen de categorie Letteren zijn er geen andere aanvragers binnen het betreffende artikel.